Zavarovane vrste gob, rastlin in živali

Dušan KLENOVŠEK

PD Lisca Sevnica

KOMISIJA ZA VARSTVO GORSKE NARAVE

biotska pestrost – biodiverziteta

- pestrost vrst;
- genetska pestrost (raznolikost znotraj vrst);
- pestrost življenjskih okolij (raznolikost habitatov).

Slovenija

- < 0,004% zemeljske površine;
- 0,014% kopnega;
- 1% znanih živečih bitij;
- > 2% znanih kopenskih in sladkovodnih bitij.

Kaj varovati – zelo redke ali pogoste vrste?

Ali jih sploh poznamo?

celinska grmovnica
Eupholidoptera chabrieri

ZAKONSKA PODLAGA

Zakon o ohranjanju narave (1999)

Uradni list RS, št. 57/98 (14.8.1998)

U R E D B A
o varstvu samoniklih gliv

1 Amanita caesarea (Scop.: Fr.) Pers.
2 Amanita ovoidea (Bull.: Fr.) Link.
3 Amanita strobiliformis (Vitt.) Bertill.
4 Artomyces pyxidatus (Pers.: Fr.) Juelich
5 Boletinus cavipes (Opat.) Kalchbr.
6 Boletopsis subsquamosa (L.: Fr.) Kotl. & Pouz.
7 Boletus dupaini Boud.
8 Boletus fragrans Vitt.
9 Boletus impolitus Fr.
10 Boletus junquilleus (Quel.) Boud.
11 Boletus regius Krbh.
12 Boletus torosus Fr.
13 Calocybe carnea (Bull.: Fr.) Donk.
14 Caloscypha fulgens (Pers.: Fr.) Boud.
15 Cantharellus cibarius var.amethysteus Quel.

- ✓ 2 kg gob dnevno na človeka;
- ✓ gobe očistimo v gozdu;
- ✓ nabiramo v trdno posodo z luknjicami;
- ✓ ne nabiramo zavarovanih vrst (karželj, nekateri gobani);
- ✓ ne nabiramo v zavarovanih območjih;
- ✓ gob ne prenašamo preko državne meje;
- ✓ ne uničujemo strupene, neznane glive.

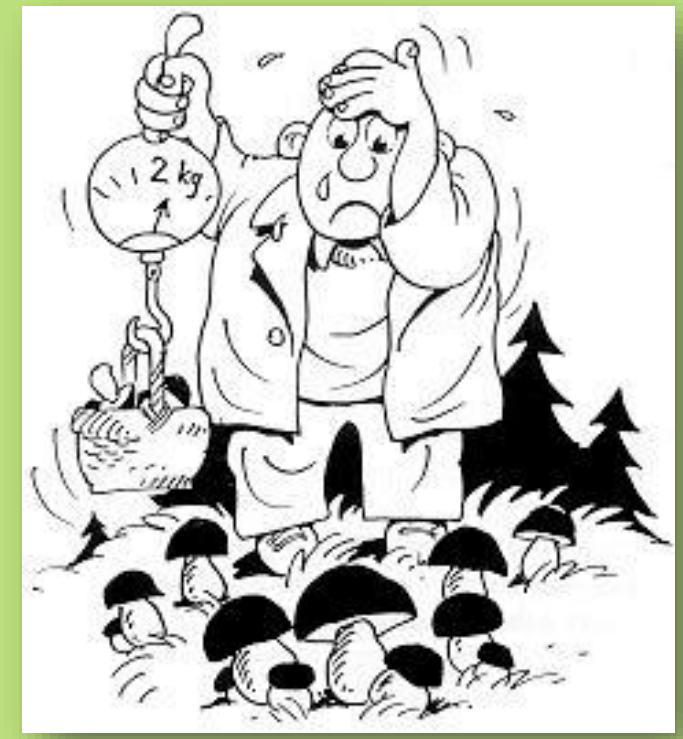

cesarska mušnica, karželj

pisana tintnica

kraljevi goban

vlažnice
Hygrocybe sp.

Mycenastrum corium

2022 – prvo opažanje v SLO, stepska vrsta

GLAVNI VZROKI ZA OGROŽENOST RASTLIN

- Nabiranje - komercialno (zdravilne rastline).
- Regulacije vodnih teles.
- Opuščanje – intenzifikacija rabe prostora.
- Gnojenje.
- Namakanje – izsuševanje.
- Vnašanje tujerodnih (invazivnih) vrst.

POSEBNA POZORNOST GRE ENDEMITOM
(vrstam, ki uspevajo le na omejenem območju, slovenski endemiti le na ozemlju Slovenije).

ZGODOVINSKI RAZVOJ VARSTVA FLORE NA SLOVENSKEM

1837 – blagajev volčin – odkrit kot nova vrsta,
grof Rihard Blagay, kustos Botaničnega vrta Henrik Freyer

1838 – 14. 5. saški kralj Friderik Avgust II: "*upam, da bodo Kranjci znali volčin varovati in preprečiti njegovo uničenje*".

1862 – Valentin Plemelj: košutnik so kopalci korenik "iztrebili" na Bohinjskem.

1870 – Deschmann (K. Dežman): sečnja lahko uniči blagajko.

1888 – knez Auersperg – izločitev pragozdnega kompleksa

1890 – W. Voss: možina je na Golici redka

1892 – tisa zavarovana na Kranjskem

1893 – Slovensko planinsko društvo: opozorijo na ogroženost planike, blagajke…

1896 – zavarovana planika na Goriškem.

ZGODOVINSKI RAZVOJ VARSTVA FLORE NA SLOVENSKEM

1898 – (11. 2.) zaščitena sta planika in blagajev volčin na Kranjskem in Štajerskem (predlog Slovenskega planinskega društva)

1899 – prva kazen – Janez Rekar iz Mojstrane (6 ur zapora)

1906 – A. Paulin: rokopis, predlaga varstvo 9 vrst, omenja še 49 redkih vrst (prvi "rdeči seznam")

1920 – (20.1.) Spomenica (Odsek za varstvo narave)

1922 – zakon o zavarovanih 23 rastlinah

1947 – 49 - zavarovanih 56 rastlin

1954 – ustanovitev Gorske straže (dr. Angela Piskernik)

1972 – Zelena knjiga o ogroženosti okolja v Sloveniji

1976 – 28 zaščitenih rastlin

1969 – občina Sežana zaščiti 7 rastlin

1981 – občina Nova Gorica zaščiti 3 rastline

1999 – Zakon o ohranjanju narave (ZON)

2004 – Uredba o zavarovanih prosto živečih vrstah (>210 vrst)

2004 – Uredba o Naturi 2000

ZGODOVINSKI RAZVOJ ZAŠČITE RASTLIN NA SLOVENSKEM

Leto 1896.

XVII. IZDATEK.

Izdan in razposlan dné 18. junija 1896.

19.

Zakon z dné 26. maja 1896,

veljaven za pokneženo grofovino Goriško in Gradiško v varstvo planike (očnice — Gnaphalium Leontopodium).

Radi ruvanja planik je bil kaznovan, menda na Kranjskem prvi, Janez Rekar po domače „Roža in Jaga" iz Mojstrane. Okrajno glavarstvo radovljiško ga je obsodilo na 6 ur zapora. PV, 1899, 11, 182

§ 7.

Župani in orožništvo kakor tudi vsi javni nadzorstveni organi, posebno pa gozdno, lovsko in poljskovarstveno osebje in tržna policija so zavezani, da nadzirajo izvrševanje te naredbe in da ovajajo prestopke političnemu okrajnemu oblastvu.

Frančišek Jožef l. r.

Francesco Giuseppe m. p.

Franz Joseph m. p.

§ 5.

C. kr. žandarmerija, kakor tudi v varstvo poljedelstva in gozdarstva nameščeno nadzorovalno osebje ima dolžnost, vsak opažen prestopek tega zakona naznaniti županu, oziroma politični okrajni oblasti.

§ 6.

Mojima ministroma za poljedelstvo in za notranje stvari je naročeno izvršiti ta zakon.

Na Dunaju dné 28. maja 1898.

Franc Jožef s. r.

Thun s. r. **Kast** s. r.

4055. Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam, stran 8893.

Na podlagi tretjega in četrtega odstavka 80. člena zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 56/99 in 31/00 – popr.) izdaja minister za okolje, prostor in energijo

PRAVILNIK
o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam

Obsega 727 rastlinskih vrst, ki so ogrožene predvsem zaradi intenzivnega kmetijstva ali opuščanja košnje v nižinah in vse večjega vpliva turizma na občutljive habitate v visokogorju. V Rdečem seznamu so navedene kategorije ogroženosti, in so večinoma primerljive s tistimi, ki jih je leta 2001 sprejela Svetovna zveza za varstvo narave (IUCN):

Ex - izumrla vrsta,
Ex? - domnevno izumrla vrsta,
E - prizadeta vrsta,
V - ranljiva vrsta,
R - redka vrsta,
O1 - vrsta zunaj nevarnosti,
K - premalo znana vrsta.

46. Uradni list RS, št. 46/2004 z dne 30.04.2004

Natis

2215. Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah, Stran 5933.

Na podlagi prvega odstavka 26. člena, prvega odstavka 81. člena Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 22/03 – uradno prečiščeno besedilo) in na podlagi drugega odstavka 74. člena Zakona o državni upravi (Uradni list RS, št. 83/03 – uradno prečiščeno besedilo) izdaja Vlada Republike Slovenije

U R E D B O

o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah

C – pogojno dovoljen odvzem iz narave in izkoriščanje

H – ukrepi za ohranjanje ugodnega stanja habitata rastlinske vrste

H* - rastlinska vrsta, pri kateri je treba prednostno upoštevati ohranjanje ugodnega stanja habitata

O – rastlinske vrste, pri katerih je dovoljen odvzem iz narave in zbiranje nadzemnih delov, razen semen oziroma plodov, za osebne namene

O° – rastlinske vrste, pri katerih ni prepovedi za nadzemne dele rastlin, razen semen oziroma plodov

opojna zlatica endemit Zasavja, nezav.

alpska madronščica nezav.

šotni mah-ovi

lisičjaki

venerini laski

Adiantum capillus-veneris **(H)**

toploljubna, vlagoljubna praprot

nepravi sršaj *Asplenium adulterinum* (H)

Uspeva le na kamnini **serpentinit**, v Bistriškem jarku in Polskavi.

mala mladomesečina

Botrychium simplex

praprot (H)

tisa

Taxus baccata

European yew

obična tisa

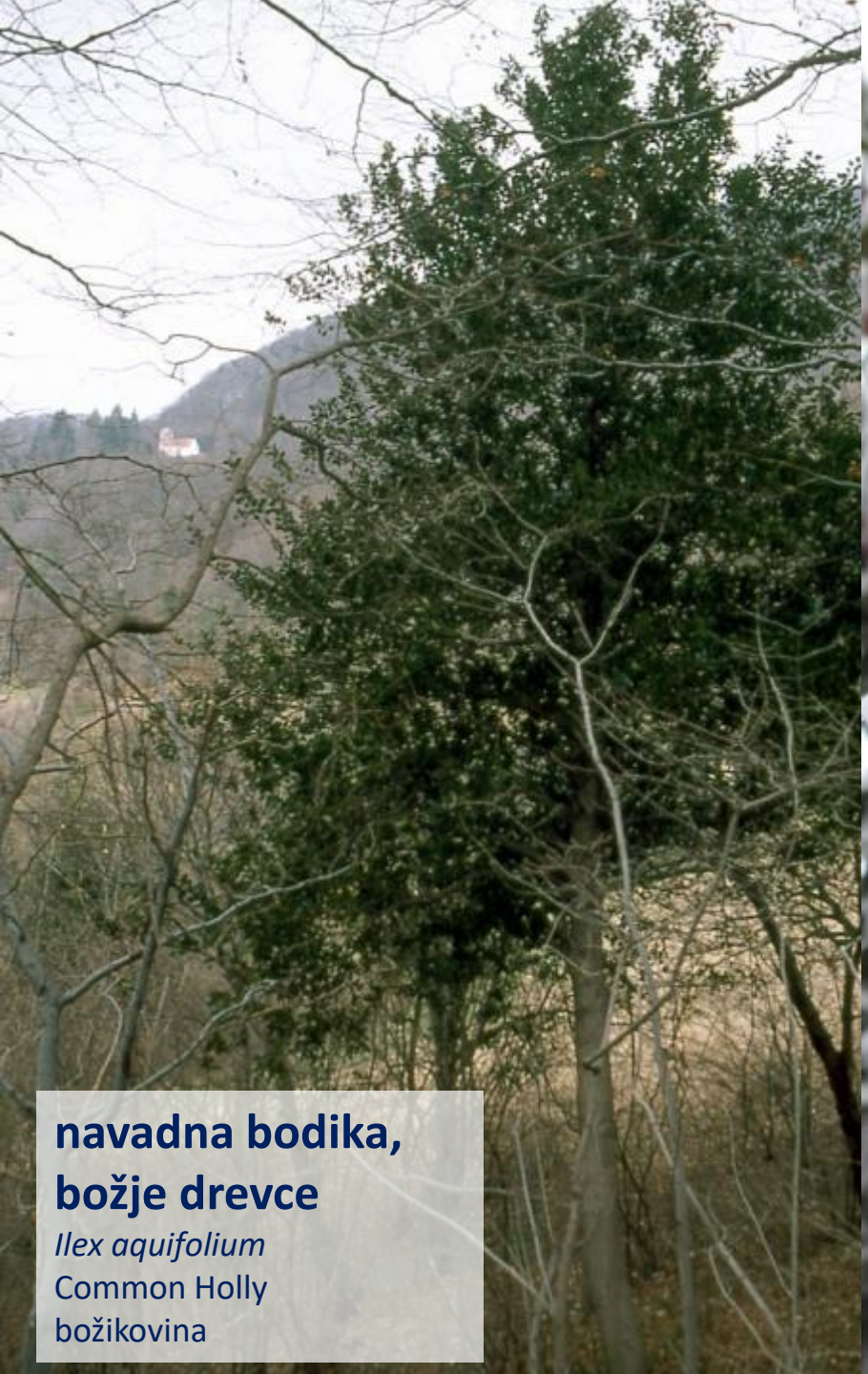

navadna bodika,
božje drevce
Ilex aquifolium
Common Holly
božikovina

navadna bodika,
božje drevce

Ilex aquifolium

Common Holly

božikovina

kronica (O)

navadni mali zvonček (O^o)

navadni mali zvonček

Galanthus nivalis O°

več varietet – iskane na trgu

navadni mali zvonček

Galanthus nivalis

Aktualno – na grobovih v marcu…

poletni veliki zvonček

najmanjši alpski zvonček

Soldanella minima

Nezav.

Sternbergov klinček, montpellierski klinček

divji, srhki klinček

hrvaški klinček

Eno rastišče v SLO - Soteska pri Bohinju

šmarnica, solzice

(O°)

zelo strupena

navadni netresk
(*Sempervivum tectorum*)

srhkodlakavi netreskovec

Jovibarba hirta

rosika (*Drosera sp.*) – vse vrste, mesojedka

rumeni sleč (H)

terciarni relikt – Gorjanci, Boštanj, Vrhek, Mokronog

Diploma: Katjuša Okrošek, VGN PD Brežice

dlakavi sleč
Rhododendron hirsutum
Hairy Alpenrose
dlakavi pjenišnik
nezav.

navadni slečnik
Rhodothamnus chamaecistus
nezav

100 let
Clusijev svišč

Clusijev svišč

Kochov svišč (H)

primeren za skalnjake, zelo podoben Clusijevem svišču, uspeva na nekarbonatni podlagi.

Froelichov svišč

endemit Savinjskih Alp

rumeni svišč ali
navadni košutnik

podvrsti:

Vardjanov in bratinski

(C)

zdravilna rastlina

arnika

Arnica montana

Wolf's Bane

brđanka C, O

narcisa – vse vrste

alpska možina

(H)

Kamnite trate v alpskem svetu – Porezen, Črna prst, Lemež

1890 – W. Voss: možina je na Golici redka…

rebrinčevolistna hladnikija

(H)

endemit,

ena vrsta v rodu na Zemlji

Zoisova zvončica (H)

okroglolistna, brkata zvončica (nezav.)

šopasti repušnik

Tomassinijeva popkoresa
H (Kraški rob)

mečki (gladiole)

(H)

sibirska perunika
Iris sibirica

travnolistna perunika

Iris graminea

alpska mastnica

navadna mastnica

navadna mastnica

Pinguicula vulgaris

Reševanje lokacije na Lisci

močvirska logarica
Fritillaria meleagris
Snake's Head Fritillary
kockavica
H

kranjska lilija
Lilium carniolicum
Golden Apple, Carniolan Lily
kranjski ljiljan

turška lilija

Lilium martagon

Turk's Cap Lily

ljiljan zlatan

brstična lilija

Lilium bulbifera

Orange Lily, fire lily or Tiger Lily

gorski ili lukovičasti ljiljan

potonika – vse vrste

(H)

bodeča lobodika
Ruscus aculeatus
C, O

širokolistna lobodika

Ruscus hypoglossum O

navadna ciklama (O°)

lepi jeglič ali avrikelj

kranjski jeglič (H)

idrijski jeglič

Križanec avriklja in kranjskega jegliča.

moknati jeglič
Primula farinosa
Nezav.

najmanjši jeglič
Primula minima
Nezav.

Wulfenov jeglič
Primula wulfeniana
Nezav.

dolgocvetni jeglič
Primula halleri
Nezav.

navadna jarica

Eranthis hyemalis (H), le na Bohorju

kosmatinci – vse vrste (H)

velikonočnica (H)
Boč , Boletina

beli, navadni kosmatinec

orhideje – vse vrste (H)

bleda in navadna kukavica

pikastocvetna kukavica, čebeljeliko mačje uho

lepi čeveljc, transilvanska prstasta kukavica

ozkoustna močvirnica
Epipactis leptochila

črna murka, rjava gnezdovnica

kamniška murka (*Nigritella lithopolitanica*).
Opisal dr. Vlado Ravnik, Krvavec - klasično nahajališče. Endemit

LEPI ČEVELJC

Cypripedium calceolus L.

Sin.: *Calceolus marianus* Crantz, *Cypripedium boreale* Salisb., nom. illeg.

Cvetovi lepega čeveljca so največji med evropskimi orhidejami. Opazna večstebelna rastlina ima na steblu po en ali dva, redko tri cvetove. Mehurjasto napihnjena medena ustna je rumena, zunanji in notranji cvetni listi so škrlatno rjavi. Notranja stranska cvetna lista sta štrleča in svedrasto zavita. Zanimivo je, da sta stranska zunanja cvetna lista zrasla skupaj in usmerjena navzdol. Zato je videti, kot da en cvetni list manjka. Steblo je spodaj luskasto, zgoraj olistano z žilastimi eliptičnimi listi, ki so proti vrhu manjši in prehajajo v podporne liste cvetov.

Najpogosteje ga najdemo v svetlih bukovih gozdovih, med ruševjem, na ustaljenem grušču in posekah, predvsem v sredogorskem pasu v alpskih dolinah. Nekaj redkih rastišč z majhnimi populacijami je tudi v gričevnatem pasu in ta so za našo floro toliko bolj pomembna. Vedno raste na apnenčastih, bazičnih in humoznih tleh.

Podobne kukavičevke v Sloveniji ni, zato je prepoznavanje cvetočih rastlin enostavno in zanesljivo. Zeleni listi so podobni listom črnike (*Veratrum* sp.) in lepe čeveljce, ki ne cvetijo, lahko zamenjujemo s to rastlino.

Lepi čeveljc je evrazijska vrsta. V Evropi uspeva v njenem severnem delu in seže do Laponske. V srednji Evropi ga najdemo v Pirenejih, Alpah in Karpatih, na vzhodu sega do srednje Azije.

Latinsko ime *Cypripedium* je staro, še izpred Linnéjevega časa. Izhaja iz latinskega *Cypris*, kar je vzdevek Afrodite, in *pes, pedis*, kar pomeni noga. *Calceolus* v prevodu pomeni čevljček. Seveda se nanaša na obliko medene ustne in njeno lepoto. Zanimivo je opraševanje lepega čeveljca. Žuželke, ki pristanejo na robu odprtine medene ustne, pogosto zdrsnejo vanjo. Ker so notranje stene gladke in previsne, lahko iz nje priležejo le skozi špranjo, ki vodi mimo brazde in obeh prašnikov. Pri tem z lepljivim pelodom, ki ga nosijo s seboj, oprašijo rastlino; hkrati se nanje prilepi nov pelod. Lepi čeveljc je bil v Sloveniji zavarovan že leta 1922.

1 Rajnejško jezero, 03. 06. 2003 (AT)
2 Rajnejško jezero, 29. 05. 2005 (AT)
3 Ravenko Lokve, 24. 05. 2007 (DB)

20–60 cm
NP
V–VII
G–PV
Z(H), RS(V)

Branko Dolinar

Kukavičevke v Sloveniji

Vse o vrstah, ki uspevajo na območju Slovenije

DELO

sobota, 07.10.2017

AVTOHIŠA BIZILJ
Ulica Jožeta Jame 12, 1000 Ljub

Novice | Svet | Gospodarstvo | Mnenja | Šport | Kultura | Znanje | Pro

Nedelo › Zapisan botaniki in v njeno zgodovino

Tweet | G+ | Deli z drugimi 198

Zapisan botaniki in v njeno zgodovino

Ena izmed orhidej odslej nosi ime po zakoncih Kosec.

Brane Maselj
sob, 30.09.2017, 10:00

NEDELO

Ključne besede: Jure Kosec, orhideje, gobe, lesne gobe, mikolog

Nevenka, Jože Kosec – koščevo mačje uho

Plate 1. *Ophrys ×koseciorum* and its parents.
(Island Krk, Croatia, 9.V.2010)
Above: *Ophrys zinsmeisteri* on the left; *Ophrys untchjii* on the right.
Below: *Ophrys ×koseciorum* holotype on the left, and another individual on the right.
(Photos R. Ččmiii)

teloh – vse vrste (O°)

temnoškrlatni, blagodišeči teloh

Tom Mitchell @evolutionplants · Feb 6
@fcwilletts Helleborus niger not nigra! But congrats on ID. You should see them in the wild. pic.twitter.com/eHg50V206o

View photo · Reply · Retweet · Favourite

Tom Mitchell @evolutionplants · Mar 13
Primula elatior, grown from seed collected in Slovenia, flowering its socks off in the nursery today. pic.twitter.com/2KPzaa0Yow

Expand · Reply · Retweet · Favourite · More

Tom Mitchell @evolutionplants · Jan 26
Helleborus odorus is just beginning to flower. This one from the northern end of the range, in Slovenia. pic.twitter.com/C8MMVYSYOh

Expand · Reply · Retweet · Favourite · More

vimeo · Join · Log In · Create · Watch · Upload · Search

Balkan Collection
from Martin Haswell Films

Plant hunting

Paul Barney @PaulEdulis · Mar 16
Helleborus odoratus growing in the Slovenian alps. Could have a bit of H. multifidus var. istriacus in it! pic.twitter.com/R7EkE8j9Gq

Reply · Retweet · Favourite · More

Paul Barney @PaulEdulis · Mar 16
Hepatica nobilis, Anemone nemorosa & Hacquetia epipactis in Abies alba Forest in Slovenia pic.twitter.com/3hSL48MJo9

Expand · Reply · Retweet

Paul Barney @PaulEdulis · Mar 17
@Snowdropman Found this in Slovenia last week. Tidy habit pic.twitter.com/asNgsATasD

Expand · Reply · Retweet · Favourite · More

Plant hunting

Ekoturizem – skupina iz Japonske, teden dni v SLO „le“ zaradi telohov

Helleborus atrorubens -

www.trajnice.com/stranrastline/h1524.html

Aplikacije | Animalia PMS | facebook | Picasa | ARNES, mail | Jutarnji list | Varstvo gozdov Slove | Atlas okolja | Kozjanski park | Atlas ptic - Prijava | DOPPS | NVA,interno | Milan Vogrin | Javna ustanova za up

www.trajnice.com/ceniksplosno4.htm

Animalia PMS | facebook | Picasa | ARNES, mail | Jutarnji list | Varstvo gozdov Slove | Atlas okolja | Kozjanski park | Atlas ptic - Prijava | DOPPS | NVA,interno | Milan Vogrin | Javna ustanova za up

1524	Helleborus atrorubens - črnoškrlatni teloh		6,00	---	jan.-mar.	črnoškrlatni	30	1236 ef ab	RVK	10-12			*
1755	Helleborus dumetorum - hostni t.,ozki listi, nezimzelen, drobni zeleni cvetovi		6,00	---	febr.-april	rumenozelen	30	1235 eb	VS	10-15			
0537	Helleborus foetidus - smrdljivi teloh		6,00	---	febr.-april	rumenozelen	30-40	1236 efbc	VKA	10-12		X	*
1756	Helleborus multifidus - deljenolistni t.,ozki listi, grobo nazobč., drobni zel.cvet		6,00	---	febr.-april	rumenozelen	30	1235 eb	VS	10-15			
1527	Helleborus multifidus ssp. hystriacus - deljenolistni istrski teloh (lonec 13)		11,00	---	jan.-mar.	zelena	30	1236 ef ab	RVK	10-12			*
0054	Helleborus niger - črni teloh		4,00	da	dec.-feb.	bela	30	236 ef ab	RVKG S	10-12		X	*
1920	Helleborus niger - črni teloh (lonec 13)		6,00	da	dec.-feb.	bela	30	236 ef ab	RVKG S	10-12		X	*
	Helleborus odorus - - blagodišeči							1236					

Možnost prodaje semen zavarovanih vrst

http://www.trajnice.com/stranrastline/h1524.html

Blagajev volčin, kraljeva roža

Daphne blagayana

dišeči volčin *Daphne cneorum*

planika

Leontopodium alpinum

Hvala za pozornost.

Živalstvo v gorah in zavarovane vrste

Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam

NEGOSPODARSKE DEJAVNOSTI
NARAVA IN OKOLJE
Ohranjanje narave

Naslov:	Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam Ur.l. RS, št. 82/2002
EVA:	2002-2511-0102
SOP:	2002-01-4055
Naslov - ang.:	Rules on the inclusion of endangered plant and animal species in the Red List
Organ sprejema:	*Ministrstvo za okolje, prostor in energijo
Datum sprejema:	09.08.2002
Datum objave:	24.09.2002
Datum začetka veljavnosti:	09.10.2002

Predpisi, ki so podlaga za sprejem predpisa

1. Zakon o ohranjanju narave (ZON)
Ur.l. RS, št. 56/1999 (31/2000 popr.)
- 3. odstavek, 80. člen

1. člen

(1) Ta pravilnik določa rastlinske in živalske vrste, ki so ogrožene, in jih glede na stopnjo ogroženosti uvrsti v rdeči seznam.
(2) Ta pravilnik določa tudi nekatere ukrepe za izboljšanje stanja ogroženih rastlinskih in živalskih vrst.

2. člen

(1) Rdeči seznam je seznam ogroženih rastlinskih in živalskih vrst, razporejenih po kategorijah in podkategorijah ogroženosti.
(2) Kategorije ogroženosti so: izumrla vrsta, domnevno izumrla vrsta, prizadeta vrsta, ranljiva vrsta, redka vrsta, vrsta zunaj nevarnosti, neopredeljena vrsta in premalo znana vrsta.
(3) Podkategorije kategorij ogroženosti so navedene v seznamih iz 4. člena tega pravilnika.

(1) Rdeči seznami rastlinskih in živalskih vrst, ki so prikazani po sistematskih skupinah, so kot priloge sestavni deli tega pravilnika:

1. rdeči seznam praprotnic in semenk (Pteridophyta & Spermatophyta) je v prilogi 1,
2. rdeči seznam mahov (Bryophyta) je v prilogi 2,
3. rdeči seznam sesalcev (Mammalia) je v prilogi 3,
4. rdeči seznam ptičev gnezdilcev (Aves) je v prilogi 4,
5. rdeči seznam plazilcev (Reptilia) je v prilogi 5,
6. rdeči seznam dvoživk (Amphibia) je v prilogi 6,
7. rdeči seznam obloustk in rib (Cyclostomata & Pisces) je v prilogi 7,
8. rdeči seznam plaščarjev (Tunicata) je v prilogi 8,
9. rdeči seznam brezglavcev (Acrania) je v prilogi 9,
10. rdeči seznam črevoškrgarjev (Enteropneusta) je v prilogi 10,
11. rdeči seznam iglokožcev (Echinodermata) je v prilogi 9,
12. rdeči seznam ramenonožcev je v prilogi 12,
13. rdeči seznam mahovnjakov (Bryozoa) je v prilogi 13,
14. rdeči seznam kožekrilcev (Hymenoptera) je v prilogi 14,
15. rdeči seznam hroščev (Coleoptera) je v prilogi 15,
16. rdeči seznam metuljev (Lepidoptera) je v prilogi 16,
17. rdeči seznam mladoletnic (Trichoptera) je v prilogi 17,
18. rdeči seznam mrežekrilcev (Neuropteroidea) je v prilogi 18,
19. rdeči seznam stenic (Heteroptera) je v prilogi 19,
20. rdeči seznam ravnokrilcev (Orthopteroidea) je v prilogi 20,
21. rdeči seznam kačjih pastirjev (Odonata) je v prilogi 21,
22. rdeči seznam vrbnic (Plecoptera) je v prilogi 22,
23. rdeči seznam enodnevnic (Ephemeroptera) je v prilogi 23,
24. rdeči seznam strig (Chilopoda) je v prilogi 24,
25. rdeči seznam dvojnonog (Diplopoda) je v prilogi 25,
26. rdeči seznam pajkov (Aranea) je v prilogi 26,
27. rdeči seznam suhih južin (Opiliones) je v prilogi 27,
28. rdeči seznam višjih rakov (Malacostraca) je v prilogi 28,
29. rdeči seznam nižjih rakov (Entomostraca) je v prilogi 29,
30. rdeči seznam zvezdašev (Echiurida) je v prilogi 30,
31. rdeči seznam sipunkulidov (Sipunculida) je v prilogi 31,
32. rdeči seznam pijavk (Hirudinea) je v prilogi 32,
33. rdeči seznam maloščetincev (Oligochaeta) je v prilogi 33,
34. rdeči seznam mnogoščetincev (Polychaeta) je v prilogi 34,
35. rdeči seznam glist (Nematoda) je v prilogi 35,
36. rdeči seznam mehkužcev (Mollusca) je v prilogi 36,
37. rdeči seznam nitkarjev (Nemertina) je v prilogi 37,
38. rdeči seznam ožigalkarjev (Cnidaria) je v prilogi 38,
39. rdeči seznam vrtinčarjev (Turbellaria) je v prilogi 39,
40. rdeči seznam spužev (Porifera) je v prilogi 40,
41. rdeči seznam praživali (Protozoa) je v prilogi 41.

Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah

Naslov:	Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah Ur.l. RS, št. 46/2004
Spremembe:	Ur.l. RS, št. 109/2004, 84/2005, 115/2007, 96/2008
EVA:	2003-2511-0167

Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah praviloma prepoveduje **zavestno poškodovanje, zastrupljanje, usmrtitev, odvzem iz narave, lovljenje, ujetje ali vznemirjanje** zavarovanih živali zavarovanih vrst.
Prav tako je prepovedano **zadrževanje v ujetništvu** živih živali, ki so bile odvzete iz narave in **posedovanje mrtvih živali, njihovih delov** in **izdelkov** iz njih ter **struktur**, če so bile odvzete iz narave, kot tudi **prevažanje, prenašanje, prodaja, zamenjava ali ponujanje za prodajo ali zamenjavo**.

PRILOGA 1

Poglavje A

TAKSON		VRSTE, KATERIH ŽIVALI SO ZAVAROVANE	
(znanstveno ime)	(slovensko ime)	(znanstveno ime)	(slovensko ime)
MAMMALIA	SESALCI		
INSECTIVORA	ŽUŽKOJEDI		
ERINACEIDAE	JEŽI		
		Erinaceus europaeus	rjavoprsi jež
		Erinaceus concolor	beloprsi jež
CHIROPTERA	NETOPIRJI		
			vse na območju Slovenije domorodne vrste
LAGOMORPHA	ZAJCI IN ŽVIŽGAČI		
LEPORIDAE	ZAJCI IN KUNCI		
		Lepus timidus	planinski zajec
RODENTIA	GLODALCI		
ARVICOLIDAE	VOLUHARICE		
		Microtus nivalis	snežna voluharica
CASTORIDAE	BOBRI		
		Castor fiber	bober
CRICETIDAE	HRČKI		
		Cricetus cricetus	hrček
GLIRIDAE	POLHI		

PRILOGA 2

Poglavje A

TAKSON		VRSTE, KATERIH HABITATE SE VARUJE		*OPOMBE*
(znanstveno ime)	(slovensko ime)			
MAMMALIA	SESALCI			
INSECTIVORA	ŽUŽKOJEDI			
SORICIDAE	ROVKE			
		Crocidura leucodon	poljska rovka	
		Crocidura suaveolens	vrtna rovka	
		Neomys anomalus	močvirska rovka	
		Neomys fodiens	povodna rovka	
		Sorex alpinus	gorska rovka	
		Sorex araneus	gozdna rovka	
		Sorex minutus	mala rovka	
		Suncus etruscus	etruščanska rovka	
CHIROPTERA	NETOPIRJI			
RHINOLOPHIDAE	PODKOVNJAKI			
		Rhinolophus euryale	južni podkovnjak	

metulji

- SLO: ~3.600 vrst, le 182 dnevnih;
- najbolj ogroženi zavarovani (SLO >100; Natura območja za 13 vrst)

rdeči apolon

„model“ za Knafelčevo markacijo

črni apolon

Lorkovičev rjavček

Je endemit Jugovzhodnih apneniških Alp.

petelinček

močvirski cekinček

črtasti medvedek

hromi volnoritec

jesenska vrsta,
toploljubne gozdne jase, mejice;
hrast, glog…

veliki nočni pavlinček
stari sadovnjaki, zelo redek

Podjetnik **Jan Mach** je dobil jajčka jamamaja (*Antherea yamamai*) leta 1866 in v vasi Veliki Slatnik pod Gorjanci poskusil z rejo kar prosto v naravi na hrastu z namenom pridobivanja svile šantung. Reja se mu je posrečila, ni pa bil pazljiv v "tehnološkem smislu…
Odrasli se ne hranijo (letajo 3-4 dni, le do 200m daleč).

mravljiščarji

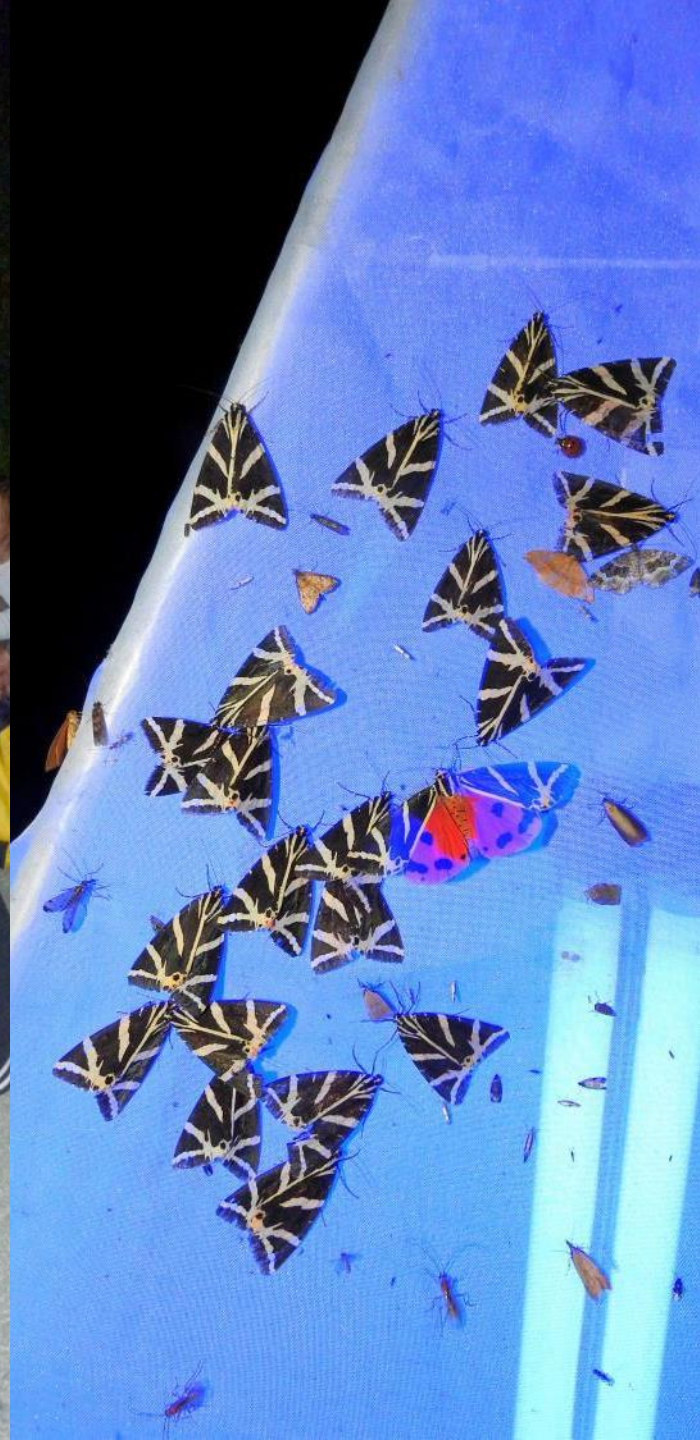

Evropske noči opazovanj nočnih metuljev

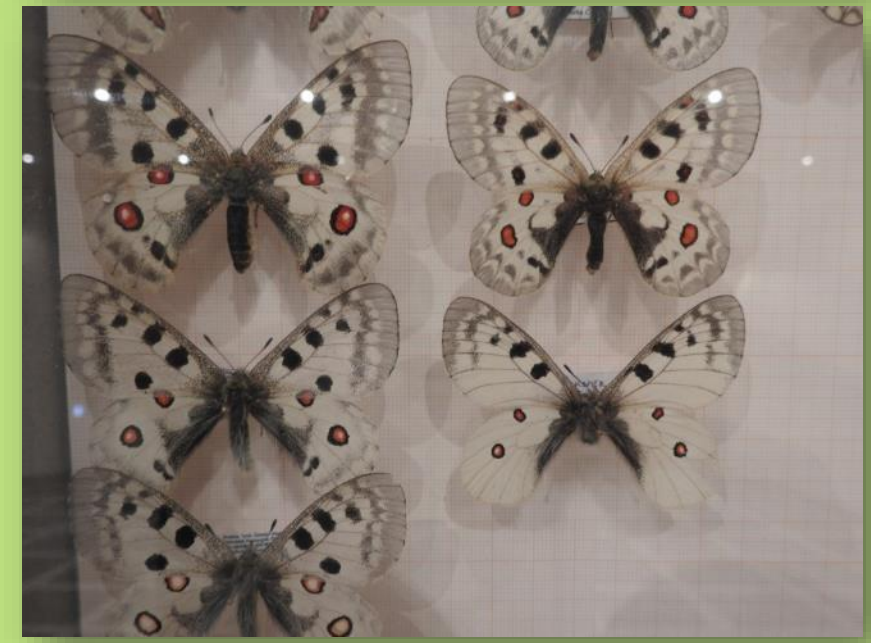

Razstava žuželk, Domžale, 2017

hrošči

- SLO > 3.000 vrst,
- začetnik raziskovanja Scopoli,
- v SLO odkrit prvi jamski hrošč – drobnovratnik (F. Schmidt)

bukov kozliček

drobnovratnik

alpski kozliček (*Rosalia alpina*)

rogač

http://www.sporocivrsto.si/web/profile.aspx?id=ZRSVN_hrosci@Slo

harlekinska polonica
(tujerodna invazivna vrsta)

…v SLO l.2008 iz Z Evrope, kjer so jo v rastlinjakih uporabljali za bio kontrolo uši. Mislili so, da v naravi ne more preživeti …
… uvoz te pikapolonice so 2003 prepovedali, a vseeno hitra razširitev po vsej Evropi. Problem tudi, ker pleni naše domorodne pikapolonice.

kozliček *Vadonia unipunctata*

Sredozemska vrsta V Sloveniji je prve in do sedaj edine 3 primerke našel B. Drovenik leta 1993 v bližini hrvaške meje (Bistrica ob Sotli). Jugozahodno od naše države je bila najdena pri Trstu in v Istri. Kolinska termofilna vrsta. Ličinke živijo v koreninah poljskega grabljišča in redkeje grintavca. Življenjski ciklus traja najmanj 2 leti. Imagi se hranijo s pelodom na cvetovih zeli: *Scabiosa, Knautia, Euphorbia*, Asteraceae, Apiaceae idr.

Bistrica ob Sotli, 1993, B.Drovenik, 3os.
Drenovec, ob Sotli, 6.7.2013, dUšAn

Ga moramo varovati? Izpostaviti?

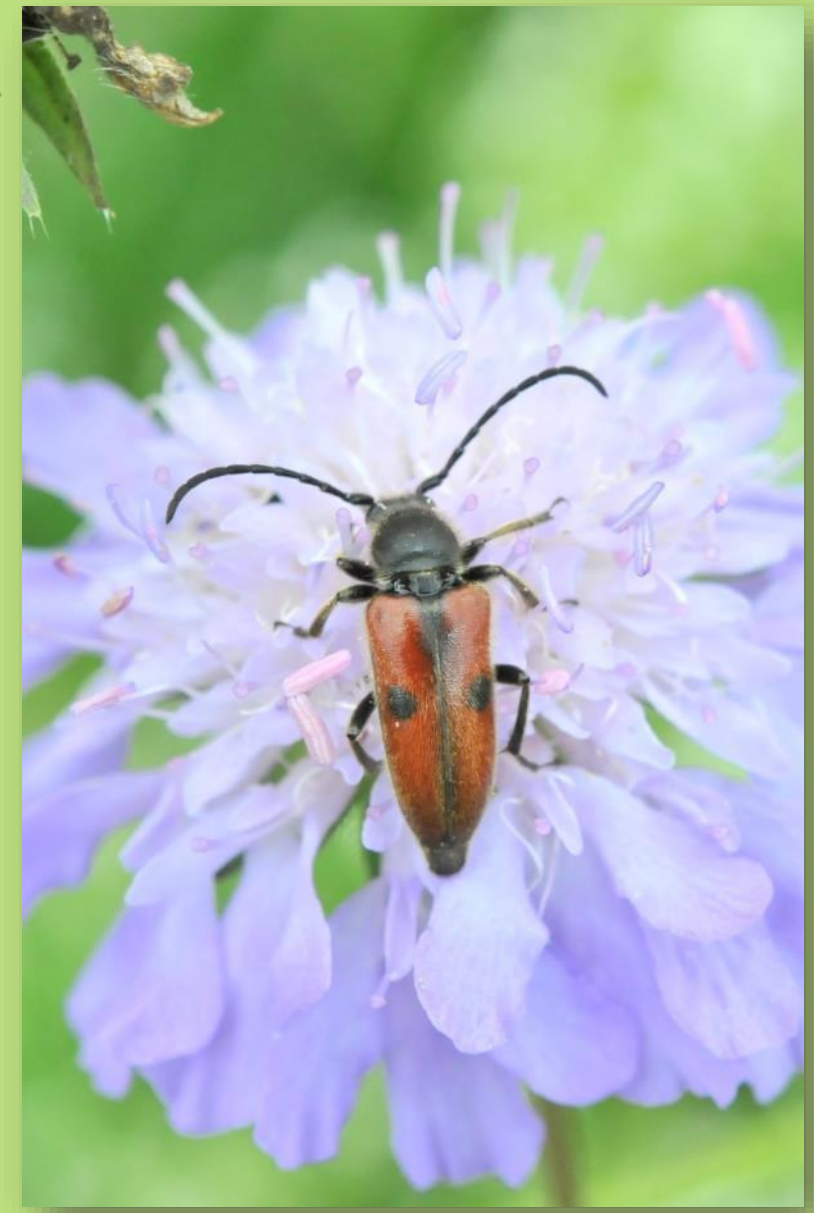

kačji pastirji

- SLO c. 70 vrst;
- eni najbolj okretnih letalcev;
- so pokazatelji ohranjenosti narave, tudi sami ogroženi;
- tudi območja Natura 2000

Življenje v vodi in na kopnem – preobrazba.
vrste vezane na določeno vrsto vodotoka

levitev

veliki studenčar – največji

V več kot 60 zaščitenih območjih v Nemčiji, kjer so izvedli raziskavo, so namreč ugotovili, da se je v zadnjih treh desetletjih število letečih žuželk zmanjšalo za več kot 75 %.

V Prirodoslovnem muzeju v Stuttgartu so na mednarodni konferenci sprejeli načrt v 9 točkah za varovanje žuželk :

1: Omejevanje uporabe pesticidov v kmetijstvu
2. Ekstenzifikacija v kmetijstvu
3: Povečanje biotske raznovrstnosti na traviščih
4: Vzdrževanje v naravnih rezervatih
5: Več narave v javnem prostoru
6: Preprečevati svetlobno onesnaževanje
7: Raziskovanje in izobraževanje
8: Spodbujanje aktivnosti za divje opraševalce
9: Delo z javnostmi.

Izobraževanje, osveščanje mladih – najboljša naložba

RAKI – koščak, jelševec, primorski koščak

- upadi populacij zaradi izgube habitata, račje kuge, onesnaževanja;
- zavarovani, tudi N2K

trnavec - nova invazivna tujerodna vrsta
(prenašalec račje kuge)

rdečeškarjevec (tropska vrsta, Avstralija, mrtvica Prilipe)

Pravkar smo prejeli povezavo na posnetek, ki prikazuje izpust tujerodne vrste v našo okolje.
Na posnetku gre za tujerodno vrsto: ozkoškarjevec (Astacus leptodactylus), ki v Sloveniji še ni bila opažena v naravi.
Izpust vsake tujerodne vrste v našo okolje lahko povzroči katastrofalne posledice za naravo in je prav tako tudi prepovedano dejanje.
Posebej bi na to morali opozarjati tudi trgovci (E.Leclerc), kjer lahko takšne vrste ljudje nemoteno kupimo.
Več o negativnem vplivu ozkoškarjevca si lahko preberete v knjižici Potočni raki Slovenije:
http://www.ckff.si/publikacije/potocni_raki_slovenije.pdf

Back Home - rakci so nazaj v reki 🙂

ozkoškarjevec
(*Astacus leptodactylus*)

MEHKUŽCI – polži, školjke

- upadi populacij zaradi izgube habitata, onesnaževanja, regulacij…
- zavarovani, tudi N2K

potočni škržek ***Unio crassus***

v evropskem merilu izumirajoča vrsta

Jalžičeva (Kuščerjeva) kongerija, Krupa, Bela Krajina – kongerije so edine znane podzemske školjke na svetu

Kitajska brezzobka *Sinanodonta woodiana*
(2011,Prilozje) iz Azije

potujoča trikotničarka *(Dreissena polymorpha)*

V Sloveniji je že dobro desetletje prisotna v porečju Drave. Leta 2010 so jo potapljači opazili tudi v Blejskem jezeru, kjer se poleti odvijajo številne rekreativne dejavnosti. Brez izvajanja ukrepov za preprečitev širjenja školjke obstaja velika nevarnost, da bi jo zanesli v bližnje Bohinjsko jezero…

…pomlad 2018 – stotisoče primerkov v akumulaciji HE Brežice!

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO IN OKOLJE
AGENCIJA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA OKOLJE
Swiss Contribution

Potujoča trikotničarka

Zaustavimo širjenje invazivne školjke!

Z dobrinami prenašamo tudi živali in rastline

V zadnjih desetletjih smo priča razmahu svetovne trgovine, s trgovanjem pa hote ali nehote prenašamo tudi številne rastlinske in živalske vrste, ki jih na območjih zunaj njihove naravne razširjenosti imenujemo **tujerodne vrste**. Nekatere – pravimo jim **invazivne tujerodne vrste** – se na novih območjih ustalijo in razširijo ter **povzročajo okoljsko in gospodarsko škodo**.

Nekatere tujerodne vrste so bile v nova okolja vnesene namerno, še veliko več vrst pa je bilo vnesenih nenamerno. Številne so priponovale kot **slepi potniki** z drugimi organizmi, embalažo ali s prevoznimi sredstvi. Vodni organizmi se po morju in celinskih vodah širijo predvsem z ladjami – bodisi se pritrjajo na ladijski trup bodisi so prisotni v balastni vodi, s katero se zagotavlja plovnost ladij brez tovora.

Prav z ladjami se je že v preteklih dveh stoletjih iz poročij Bajkalskega jezera, Azovskega in Črnega morja razširila tudi **školjka potujoča trikotničarka**. Sprva se je širila po vodnih poteh v Evropi, konec prejšnjega stoletja pa je bila prenesena tudi v Severno Ameriko.

Invazivna tujerodna školjka v Blejskem jezeru

V Sloveniji je potujoča trikotničarka že dobro desetletje prisotna v porečju Drave. Leta 2010 so jo potapljači opazili tudi **v Blejskem jezeru**, kjer se poleti odvijajo številne rekreativne dejavnosti. Brez izvajanja ukrepov za preprečitev širjenja školjke obstaja velika nevarnost, da bi jo **zanesli v bližnje Bohinjsko jezero**.

Tujerodna školjka trikotničarka je bila zanesena v Blejsko jezero. Preprečimo njeno širjenje!

Kako jo prepoznamo?

Potujočo trikotničarko zlahka prepoznamo po izrazito **trikotno oblikovani lupini**. Po njej so prečno razporejene bolj ali manj izrazite temne proge, po katerih je školjka dobila tudi vzdevek – zebrasta školjka. Odrasle školjke merijo od 0,6 do 4,5 centimetra. V vodi lebdeče planktonske ličinke so tako drobne, da jih s prostim očesom ne vidimo. Težko opazimo tudi iz ličink preobražene mlade školjke (od 1 do 3 milimetre), ki se že pritrjajo na podlago.

▲ *Potujoče trikotničarke lahko popolnoma prekrijejo zunanjo površino plovil.*

Domorodne vrste školjk se od trikotničarke precej razlikujejo. Imajo ovalno lupino, nimajo prog, odrasle školjke pa so precej večje od trikotničarke. Vsaj delno so zaprte v mehko dno, premikajo pa se s pomočjo mišične noge. Trikotničarke se z bisalnimi nitmi za vse življenje pritrjajo na trdno podlago.

Vse lastnosti invazivne vrste

Potujoča trikotničarka danes velja za eno **najbolj invazivnih tujerodnih vrst** na svetu. V novem okolju lahko školjke v kratkem času postanejo zelo številne. To jim omogočata izredna prilagodljivost na različne okoljske razmere in razmnoževanje s planktonsko ličinko »veligerom«. Zunaj območja naravne razširjenosti tudi nimajo teknecev za življenjski prostor, saj so edine školjke, ki se pritrjajo na trdno podlago.

Kjer se namnožijo, tujerodne školjke poleg obale in trdega dna prerastejo tudi vse vodne objekte, plavajoče konstrukcije in celo notranjost cevi. S tem **povzročajo veliko gospodarsko škodo**. Školjke za ljudi sicer niso neposredno nevarne in ne vplivajo na kakovost vode, vendar so robovi lupin zelo ostri, zato je treba školjke na območjih kopalnih voda redno odstranjevati.

Trikotničarke tudi popolnoma **preoblikujejo prehranjevalne verige** in negativno vplivajo na domorodne vrste. Prehranjujejo se s filtriranjem lebdečih delcev iz vode, predvsem planktonskih alg, zato na območjih, kjer se školjke zelo namnožijo, količina planktona upade, kar negativno vpliva na številne domorodne vrste. Poveča pa se število organizmov, ki živijo na jezerskem dnu, saj je zaradi večje količine izrabkov školjk zanje na voljo več hrane.

▼ *Na plovilih se školjke pogosto naselijo v manjših odprtinah in zarezah, ličinke pa se skrivajo v vodi, ki zostaja v plovilu.*

▼ *Naselijo se lahko celo na domorodne školjke in neposredno tekmujejo za vire hrane.*

Skupaj zaustavimo širjenje potujoče trikotničarke

Potujoča trikotničarka se zlahka pritrdi na športne čolne in drugo športno, potapljaško in ribiško opremo, zato je bila z območij plovnih poti že zanesena v številne bolj odmaknjene reke in jezera.

Trikotničarka se razširja z drobnimi planktonskimi ličinkami, zato poleg neočiščene opreme v druga vodna telesa ne smemo prenašati nili vode.

V Sloveniji je trikotničarka že omejena na območje Drave in Blejskega jezera. Zaradi okoljske in gospodarske škode, ki jo lahko povzroči, moramo preprečiti njeno širjenje v druga vodna telesa. To lahko dosežemo le z **natančnim pregledovanjem vse opreme**, ki je bila v stiku z vodo.

Preglejte opremo!
Odstranite vodo!
Temeljito operite!
Posušite na soncu!

Priporočila za preprečitev širjenja trikotničarke

Uporabniki plovil

1. Če je mogoče, plovil iz okuženih voda ne premeščajte v druge vode. Če se temu ne morete izogniti, sledite spodnjim napotkom.
2. Plovilo po dvigu iz vode natančno preglejte, še posebej zareze na trupu in okoli motorja. Odstranite blato, vodne rastline in školjke. Da bi odstranili tudi manjše trikotničarke (2 milimetra!), z roko počasi potujte po površini plovila. Površina, na katero so se pritrdile drobne školjke, je na otip kot brusilni papir. Vse školjke uničite!
3. Odstranite vodo iz vseh odprtin, kjer bi lahko zastajala, in vse dele dobro osušite.
4. Plovilo in priključno opremo operite z visokotlačnim čistilnikom, po možnosti z vročo vodo (najmanj 45 °C).
5. Plovilo pustite na suhem, da se popolnoma posuši – v sončnem vremenu najmanj 7 dni, v oblačnem vremenu pa najmanj 14 dni.
6. Po enakem postopku preglejte, očistite in osušite tudi vso opremo, ki je bila v stiku z vodo (vrvi, sidra, vesla, rešilni jopiči ...).

Ribiči

1. Izpraznite vsa vedra in jih posušite. Nikoli ne prenašajte živih vab, rib, rastlin ali vode iz vodnih teles s trikotničarko v druga vodna telesa.
2. Poleg čolna (glejte navodila na levi strani) očistite tudi vso ribiško opremo. Še posebej natančno odstranite blato in vodne rastline s škornjev in mrež. Vse školjke uničite!
3. Opremo očistite tako, da jo ali:
   a. operete z vročo vodo ali jo potopite vanjo (najmanj 45 °C) za vsaj deset minut;
   b. operete s hladno vodo z visokotlačnim čistilnikom;
   c. pustite, da se popolnoma posuši – v sončnem vremenu najmanj 7 dni, v oblačnem vremenu pa najmanj 14 dni.
4. Opreme ni treba prati, če boste lovili ugolj v vodah, v katerih je trikotničarka že prisotna ali če boste v druge vode odšli šele po več kot 14 dneh.

Potapljači

1. Dobro preglejte vso opremo (obleka, obutev, jeklenke, maske, dihalke, plavuti, merilniki in regulatorji ...). Odstranite in uničite vse školjke. Opremo skotačite in jo operite z vodo.
2. Če je mogoče, opremo namočite v milnico s temperaturo od 45 do največ 50 °C, nato jo operite z vodo. Kompenzatorje plovnosti operite s tekočo vodo tudi z notranje strani. Ne uporabljajte vode z višjo temperaturo ali kislih oziroma bazičnih raztopin, saj opremo lahko poškodujete!
3. Če ste opremo oprali po zgornjem postopku, zadošča še 24 ur sušenja. Brez pranja morate opremo pred potopom v vodah brez trikotničarke sušiti na zraku – v sončnem vremenu najmanj 7 dni, v oblačnem vremenu pa najmanj 14 dni.
4. Čiščenje ni potrebno, če bo vaš naslednji potop v morju, saj ličinke in školjke trikotničarke v morski vodi ne preživijo.

Kopalci

1. Kopalke in kakršno koli drugo opremo, ki je bila v stiku z vodo (blazine, brisače, maske, igrače ...), operite z vročo vodo (najmanj 45 °C) oziroma jo namakajte v vroči vodi najmanj 10 minut. Če oprema ni dovolj odporna proti vroči vodi, jo sušite na zraku – v sončnem vremenu najmanj 7 dni, v oblačnem vremenu pa najmanj 14 dni.
2. Če so se kopali tudi vali psi, jih skopajte in jim dobro skrtačite dlako.
3. Ta navodila so posebej pomembna, če se v prihodnjih 7 dneh odpravljate v drugo celinsko vodo (bližnje Bohinjsko jezero!).

Avtorji besedila: Jana Kus Veenvliet (Zavod Symbiosis), Špela Remec Rekar (Agencija RS za okolje), Sonja Rozman (Zavod RS za varstvo narave), Rok Lesjak (Direktor za podvodne dejavnosti Bled). **Avtorji fotografij:** Rok Lesjak, Albert Jacobs, Paul Vinnerlet, Flickr. | **Leto izdaje:** 2013 | **Tisk:** Studio Print d. o. o. | **Naklada:** 5000 izvodov. | Jana Kus Veenvliet je pri pripravi zloženke sodelovala v okviru aktivnosti projekta Dunja 2, ki je podprt z donacijo Švice v okviru Švicarskega prispevka razširjenej Evropski uniji. | Tisk zloženke je finančno podprla **Agencija RS za okolje**.

https://www.tujerodne-vrste.info/wp-content/uploads/2018/01/Trikotnicarka_SLO_www2.pdf

Školjka vrste *Corbicula fluminea (Asian clam)*
(2021,Sava, HE Brežice) iz JV Azije, <100 let kolonizirana vse kontinente razen Antarktike.
Najbolj invazivna vrsta sladkovodne školjke na svetu.

potočna postrv **soška postrv**

r i b e

- 77 domorodnih vrst, 16 tujerodnih
- donavsko povodje – 69%, 39% v jadranskem;
- ogroža jih: uničevanje habitatov (regulacije, jezovi) in drstnih poti, onesnaževanje (snovi, organizmi), vnašanje tujerodnih vrst (Rimljani – krap, menek)
- varovanje (Uredba o zavarovanih … (46/04, 109/04; Direktiva o Habitatih – N2K), ribiška zakonodaja,
- vlaganje določenih vrst.

platnica

zvezdogled

sulec

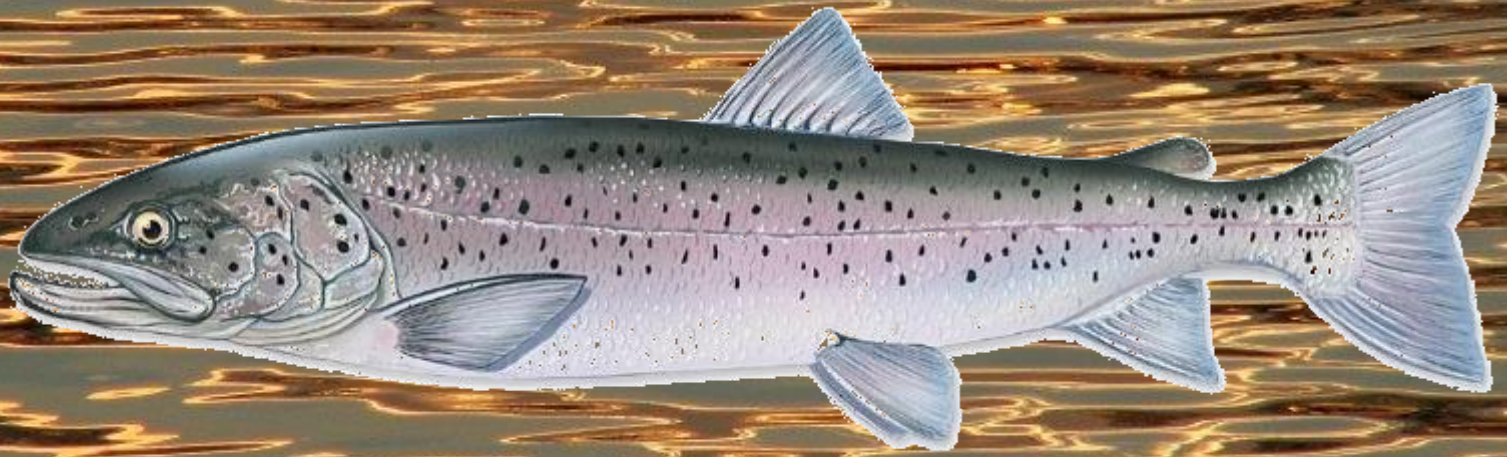

zlata nežica

upiravec

potočna postrv – že skoraj izginila zaradi vnašanja šarenke in križanja

velika nežica *Cobittis elongata*

Vrsta prodnatih vodotokov, izgine s postavitvijo jezov

kapelj, glavač

kapelj, glavač *Cottus gobio*
vodomec *Alcedo atthis*

V ● **Bullhead**

KAPELJ, GLAVAČ *Cottus gobio*
Zraste do 18 cm. Spolno dozori v 2. letu. Drsti se od februarja do maja, ikre odlaga na kamnito ali prodnato dno med kamenje (litofilna drstnica). Hrani se z nevretenčarji. Najpogostejši je od izvira Kolpe do Severina.

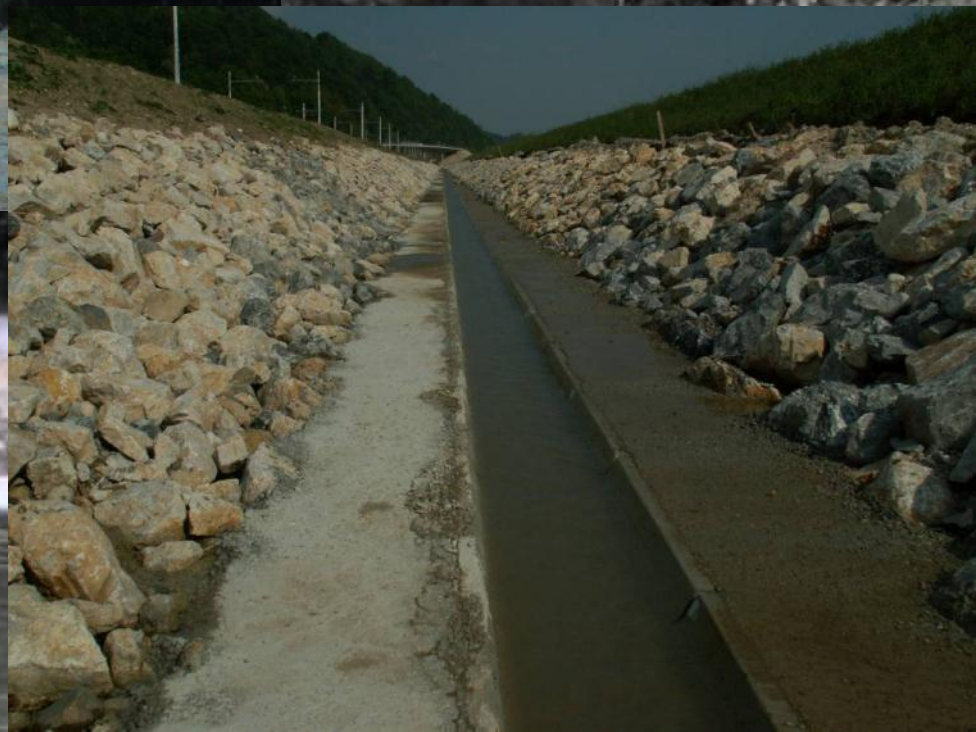

uničevanje habitata

prehodnost, ograjenost…

„Poleg že več kot tisoč obstoječih naj bi v prihodnjih letih v Sloveniji, Hrvaški, Bosni in Hercegovini, Srbiji, Črni gori, Makedoniji ter Albaniji zgradili še **več kot 3000 hidroelektrarn**, z jezovi, poplavljanjem …“

„evropske banke financirajo **3000 hidroenergetskih projektov na Balkanu** in da so za gradnjo zagotovile za 727 milijonov evrov kreditov.“

https://deloindom.delo.si/energija-in-okolje/voda/guardian-razcvet-gradnje-hidroelektrarn-na-balkanu-ogroza-okolje

DELO Novice Gospodarstvo Lokalno Mnenja Šport Kultura Maga

OKOLJSKI ODTIS | PORABA VIROV | DOLG DO OTROK

Objavljeno
10. maj 2019 12.01

Posodobljeno
10. maj 2019 12.16

Od danes večamo dolg do Zemlje

V dobrih štirih mesecih porabimo vse, kar lahko Zemlja nadomesti, zato delamo škodo ne zgolj naravi, temveč tudi otrokom.

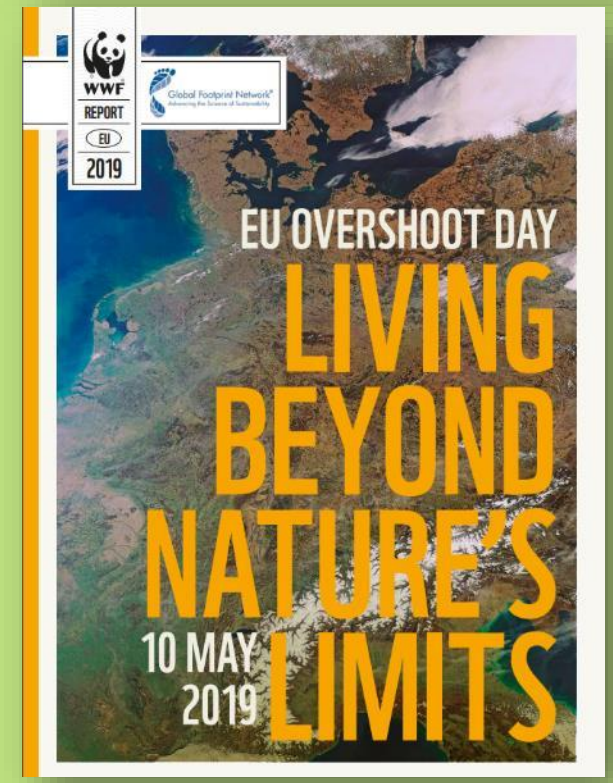

„Če bi vsi na svetu živeli kot prebivalci Evropske unije, bi človeštvo do danes izčrpalo okoljski proračun planeta, opozarjajo v organizaciji **Footprint network** (Mreža za okoljski odtis), ki je razvila metodologijo za pretvorbo porabe človeštva v število hektarov, ki so za to potrebni. Slovenska poraba bi, razširjena na svet, zahtevala tri Zemlje.„

https://www.delo.si/novice/okolje/od-danes-vecamo-dolg-do-zemlje-179668.html?fbclid=IwAR2MDmRj8ZScoiafvmcSsxtj12sRAwFhdY0oVJ9R-5k-g3_qysCElvwaI_U

D v o ž i v k e

- SLO: 21 vrst
- dve življenjski okolji – večja ranljivost
- izsuševanje, onesnaževanje voda, plenilci, promet…
- vse so zavarovane, tudi Natura 2000 območja.

planinski pupek

planinski močerad (*Salamandra atra*)

Živi nad 600 m. Na nižjih nadmorskih višinah ga najdemo v mešanih gozdovih, nad gozdno mejo pa v bolj odprtih predelih, kot so alpinska in subalpinska travišča, kamniti pašniki ipd., kjer mu skalovje, podrta debla in trhel les nudijo dovolj skrivališč. Zapusti jih le zgodaj zjutraj, ko je zračna vlaga najvišja ali ponoči, pa tudi po dežju - takrat lahko veliko število osebkov vidimo tudi podnevi.
Samica „izlega“ že popolnoma preobražene mladiče (ovoviviparija).

plavček, barska žaba *(Rana arvalis)*
Krakovski gozd, Lj barje, mrtvice ob Muri

hribski urh *(Bombina variegata)*

Plitvi tolmuni v manjših potokih, blatne luže v kolesnicah, manjše mlake; tam, kjer ni rib. Na kopnem poiščejo zatočišča pod odmrlim lesom, kamni ter med koreninami dreves in grmovja v svetlih gozdovih, ob potočkih, na močvirnih travnikih do 2100 m.

človeška ribica – močeril - Proteus

Ogrožanje - varovanje

- ena najbolj ogroženih živalskih skupin;
- reševanje “črnih” točk”.

martinček (*Lacerta agilis*)

PLAZILCI

- suha koža (levitev);
- temperatura odvisna od okolja;
- veliko vraž, pretiran strah (ugriz);
- SLO – preko 25 vrst, vse zavarovane

živorodna kuščarica (*Zootoca vivipara*)

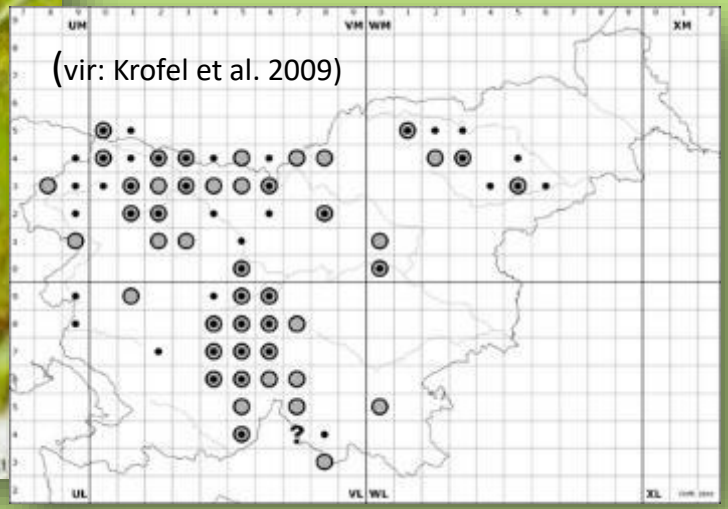

Visokogorski pašniki in travniki, suhih mest se izogiba. Redkeje jih najdemo v nižinah na močvirnih terenih. Živi tudi na robu gozda, na gozdnih jasah ipd.
Prehrana: Kobilice, muhe, gosenice, pajki.
Razmnoževanje – samica koti žive mladiče (3-11 mladičev), v toplejših območjih ležejo jajca (5-7 jajc).

zelenec (*Lacerta viridis/ billineata*)

modras

„težave“ s kačami – kliči kačofon 040 322 449

kobranka (*Natrix tessellata*)

smokulja

močvirska sklednica

- edina avtohtona vrsta želve v SLO;
- ogrožanje: izguba habitata, rdečevratka, vnos soma
- Od 3. avgusta 2016 je prepovedana prodaja vseh sklednic *Trachemys scripta* s podvrstami in križanci vred.

Netopirji – vse vrste

- pomen jam, dupel in podstrešij;
- kotitvene in prezimovalne kolonije;
- že prisotnost človeka ogroža.

Kako ravnati ob takih najdbah????
kliči NETOPIROFON na SDVPN
068 650 090
Porodniške kolonije v
jamah, na podstrešjih

rjavi medved

- *spornost štetja in odstrela;*
- *spornost krmišč;*
- *konfliktne dejavnosti na osrednjem območju medveda;*
- *morali bi biti ponosni nanj, ne gledati kot breme.*

gams (*Rupicapra rupicapra*)

- pozimi se spusti tudi v nižje predele
- garjavost zmanjšuje število
- škoduje stalno vznemirjanje (hoja po brezpotjih, turna smuka, prepovedan lov)
- lovna živalska vrsta: 1. avgust - 31. december.

alpski kozorog (*Capra ibex ibex)*

- Alpski kozorog je pred časom v Sloveniji izumrl, vendar so ga uspešno naselili nazaj.
- Pri nas jih najpogosteje najdemo v Julijskih alpah in Karavankah.
- Živijo do 17 let.
- Vsi zdaj živeči alpski kozorogi izhajajo iz narodnega parka Grand Paradiso v italijanskih Alpah in iz Švice (Graubunden), kjer je v 19. stoletju preživela edina avtohtona populacija.
- Pri nas je kozoroge naselil baron Julij Born v letih 1890–1896. Za svoje posestvo v Karavankah nad Tržičem je v Lausanni kupil 20 kozorogov.

LD: 1. avgust - 31. december

P T I CE

- 9600 vrst na Zemlji, 1111 ogroženih, 200 izumrlih v zadnjih 200 letih;
- Evropa: 515 vrst, 195 ogroženih;

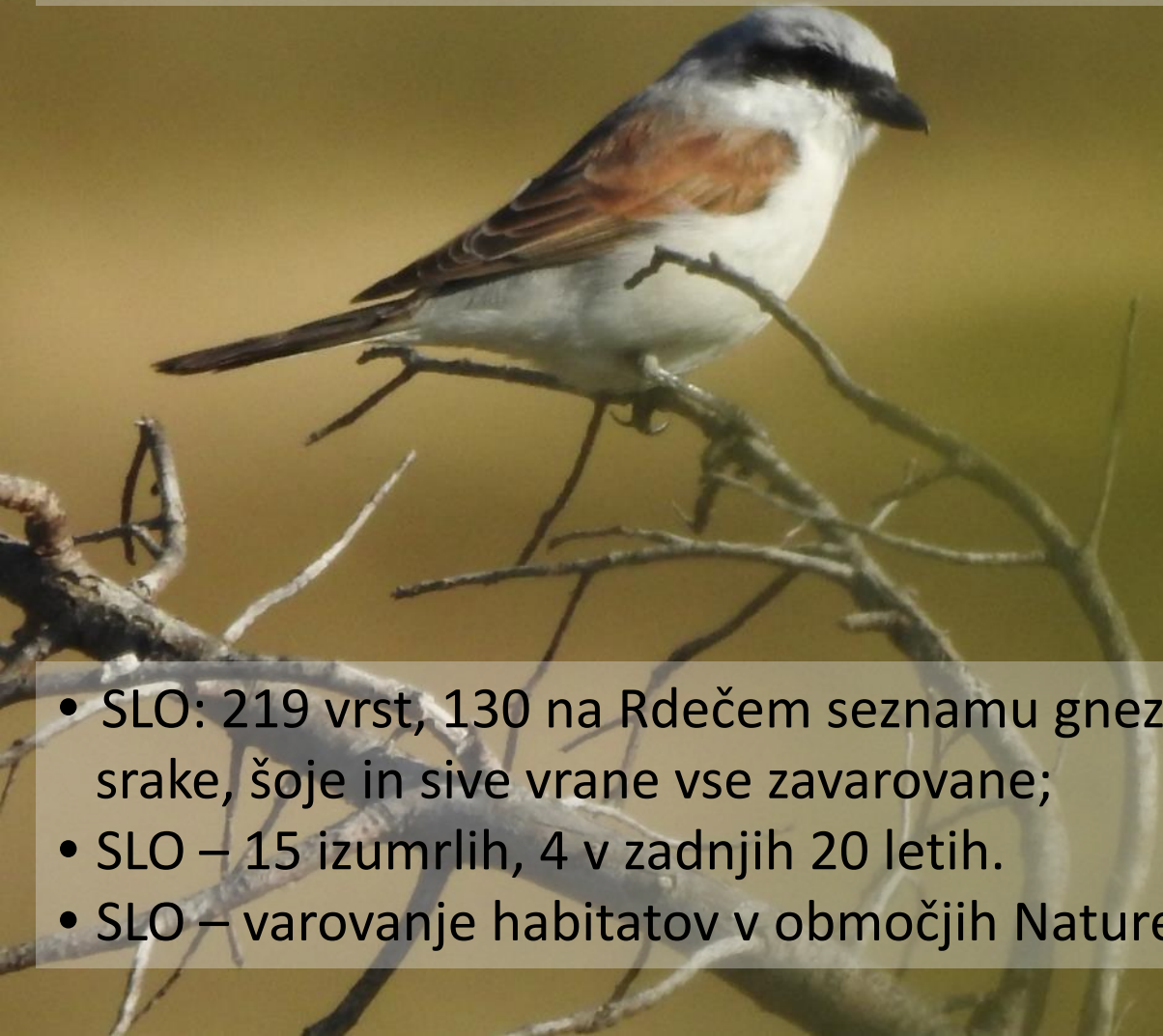

- SLO: 219 vrst, 130 na Rdečem seznamu gnezdilk, razen srake, šoje in sive vrane vse zavarovane;
- SLO – 15 izumrlih, 4 v zadnjih 20 letih.
- SLO – varovanje habitatov v območjih Nature 2000 (SPA)

divji petelin (*Tetrao uragallus*)

Naša največja gozdna kura.
V času rastitve se petelin značilno oglaša - označuje svoj teritorij in vabi kokoši.
Petje lahko razdelimo v štiri faze: klepanje, drobljenje, glavni udarec in brušenje.
Prebivalec starih, razno dobnih in presvetljenih mešanih gozdov, v katerih sta mir in dovolj pritalnega rastlinja, zlasti jagodičja. Izredno pomemben je čim daljši notranji gozdni rob, torej rob med različnimi razvojnimi fazami gozda.

ruševec (*Lyrurus tetrix*)

Poseljuje Julijske in KS Alpe, Karavanke, Pohorje in Polhograjske Dolomite. Kot divji petelin je tudi ruševec zelo neprilagodljiva živalska vrsta in zato na večino sprememb v svojem življenjskem prostoru odgovarja z izselitvijo oziroma z izginjanjem.

Lovijo ga kragulj, planinski orel, sova uharica, lisica, obe kuni in jazbec. Najbolj vpliva na ruševca človek, kot so spreminjanje njegovega življenjskega okolja. Gre predvsem za kmetijstvo, deloma za gozdarstvo, turizem in šport.

mali krivokljun (*Loxia curvirostra*)

Mešani in iglasti gozdovi, v visokogorskih gozdovih je njegov plenilec mali skovik
Čas gnezdenja: januar - marec, gnezdilno obdobje je zelo odvisno od obroda iglavcev in se lahko začne kadarkoli.
Gnezdišče: vrhovi gostih krošenj iglavcev. Gnezdo postavi pod goste viseče veje, katere služijo za kritje pred padavinami.
Hrana: semena iglavcev, popki listavcev in žuželke.

planinska kavka (*Pyrrhócorax gráculus*)

Poseljuje strma gorska pobočja nad gozdno mejo v evropskem visokogorju, tako jo najdemo v severni Španiji, Pirenejih, Alpah, Apeninih, Korziki, južnem Balkanu pa tudi v osrednji Aziji in Indiji.
Hrani se z žuželkami, polži, jagodičjem, sadjem, brsti, semeni in drugimi biološkimi odpadki.
Gnezdi v skalnih razpokah.

belka (*Lagopus mutus*)

mali skovik (*Glaucidium passerinum*)

Najmanjša evropska sova. Visokogorski gozdovi in višje sredogorje, tudi nižje ležeče gozdove v katerih ni lesne sove, ki je njegova glavna plenilka.
Gnezdišče - drevesna dupla velikega in triprstega detla. Potrebuje več dupel, ki jih pozimi uporablja tudi za shrambo (male ptice pevke, miši, voluharji, rovke).

sokol selec (*Falco perregrinus*)

Gnezdi na skalni polički prepadne stene (konflikt s plezalci)

Preženeta ga velika uharica, krokar. Najhitrejša žival na svetu (c. 300 km/h).

velika uharica (*Bubo bubo*)

Za gnezdenje rabi velike stene – konflikt s plezalci; sokolarstvo

DOPPS – štetje uharic (Gugalnica), skrbniki posameznih lokacij

povodni kos (*Cinclus cinclus*)

Edina ptica pevka, ki zna plavati in se potapljati. Stalnica, pozimi se iz višje ležečih predelov pomakne v nižinske reke.
Hrano si išče pod vodo - hodi po dnu potoka in obrača kamenje pod katerimi brska za ličinkami vodnih žuželk. Ogroža ga regulacija potokov in rek.

Danes farmska perutnina tvori 70 % vseh ptičev na svetu, samo 30% ptic je še prostoživečih.

Še hujše je pri sesalcih: kar 60 % vseh sesalcev predstavlja gojena živina (govedo, ovce, prašiči in podobna klavna živina), 36 % ostalih sesalcev predstavlja človek (tvori sicer samo 0,01 % zemeljske biomase) in samo 4% je divjih vrst sesalcev, ki so prostoživeče!"
Masa goveda in prašičev je 14-krat večja od mase vseh sesalcev v naravi.

Od nastanka človeške civilizacije je izumrlo 83 % v naravi živečih vrst sesalcev, 80 % morskih sesalcev, 50 % rastlin in 15 % rib.

Hvala za pozornost.

Dušan Klenovšek
dusanklenovsek62@gmail.com
041 59 39 29